

Araştırma Makalesi/Research Article

Sağlık Alanında Öğrenim Gören Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Afet Konusundaki Bilgi Tutum ve Davranışları: Tanımlayıcı Bir Araştırma

Knowledge Attitudes and Behaviours of Vocational School Students Studying in the Field of Health Regarding Disaster: A Descriptive Study

Ayşe ÖZ¹, Tarık ÖZMEN²

Öz: Amaç: Sağlık alanında öğrenim gören meslek yüksekokulu öğrencilerinin afet konusundaki bilgi tutum ve davranışlarının belirlenmesidir. Gereç ve Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışma 362 öğrenci (282 kız, 80 erkek) ile gerçekleştirildi. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, afet hakkındaki bilgileri, Genel Afet Hazırlık İnanç Ölçeği (GAHİÖ) "google survey" aracı ile sorgulandı. Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerden %51,1'inin afet gördüğü ve en çok görülen afet çeşidinin %40,6 oranı ile deprem olduğu anlaşıldı. Öğrencilerin %19,1'inin yaşadıkları yerde afet acil durum planı varlığından haberdar oldukları, % 44,8'inin yaşadıkları yerde dolap, ayna, mobilya vb. eşyaların sabitlenmiş olduğu, %24,6'sının yaşadıkları yerde acil durum/afet çantasının olduğu, %65,7'sinin afetler ile ilgili eğitim aldığı tespit edildi. Öğrencilerin GAHİÖ toplam puan ortalaması 154,46±9,83 olarak hesaplandı. GAHİÖ puan ortalamasına göre erkekler ve kızlar arasında (p=0,146), öğrenim gördükleri programlar arasında (p=0,290), herhangi bir afetle karşılaşan öğrenciler ve karşılaşmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmadı (p=0,265). Fakat, GAHİÖ puan ortalamasının afetler konusunda eğitim gören öğrencilerin görmeyenlere göre anlamlı olarak daha yüksek (p=0,011) olduğu tespit edildi. Sonuç: Bireylerin daha önce afet geçirmiş olmaları afetlere hazırlık konusunda yeterli donanıma sahip olduklarını göstermeyebilir, fakat afetler konusunda eğitim alan bireyler eğitim almayanlara göre afet durumunda daha doğru hareketlerde bulunabilirler. Sağlık alanında öğrenim gören meslek yüksekokulu öğrencilerinin afetler konusunda teorik ve uygulamalı eğitimler ile bilgi düzeylerinin artırılması, afetlere daha hazırlıklı olmaları ve afetlere müdahalede önemli rol alabilmeleri açısından çok önemlidir.

Anahtar kelimeler: Afet, Bilgi düzeyi, Öğrenciler, Sağlık, Tutum.

Abstract: Objective: To determine the knowledge, attitudes and behaviors of vocational school students studying in the field of health about disaster. Methods: This cross-sectional descriptive study was conducted with 362 students (282 female, 80 male). Sociodemographic characteristics of the students, their knowledge about disasters, and the General Disaster Preparedness Belief Scale (GDPBS) were questioned with the "google survey" tool. Results: It was found that 51.1% of the students participating in the study had experienced a disaster and the most common type of disaster was earthquake with a rate of 40.6%. It was determined that 19.1% of the students were aware of the existence of a disaster emergency plan where they lived, 44.8% of them were aware that items such as cabinets, mirrors, furniture, etc. were fixed where they lived, 24.6% of them had an emergency/disaster bag where they lived, and 65.7% of them received training on disasters. The mean total score of the students was calculated as 154.46±9.83. No significant difference was found between boys and girls (p=0.146), between the programs they studied (p=0.290), between students who had encountered any disaster and those who had not (p=0.265). However, it was found that the mean score of the GDPBS was significantly higher (p=0.011) for the students who received training on disasters compared to those who did not. Conclusion: The fact that persons have experienced before may not indicate that they adequately equipped to prepare for disasters, but persons who have received training on disasters can take more correct actions in case of disasters than those who have not received training. It is very important to increase the level of knowledge of vocational school students studying in the field of health with theoretical and practical trainings on disasters in order to be more prepared for disasters and to take an important role in disaster response.

Keywords: Attitude, Disaster, Health, Knowledge, Students.

¹Sorumlu Yazar: Öğr. Gör., Kastamonu Üniversitesi Çatalzeytin Meslek Yüksekokulu, ORCID:0000-0002-1410-1254, ayseoz@kastamonu.edu.tr

Lecturer, Kastamonu University Catalzeytin Vocational School

²Prof. Dr., Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID:0000-0002-4483-9655, tarikozmen@karabuk.edu.tr

Prof. Dr., Karabük University Faculty of Health Science

Giriş

Afetler hızlı ve genellikle uyarı vermeden meydana gelen olaylardır. Bunlar deprem, kasırga, fırtına, bölgesel çatışmalar veya savaşlar gibi doğal veya insan yapımı felaketler ve hatta bulaşıcı hastalık salgını olabilir. Afet, toplumda çok fazla kayıplara sebep olan ve toplumun fonksiyonlarını ve yeteneklerini birçok açıdan sınırlayan ciddi bir tehdit veya büyük bir kayıp olarak nitelendirilmektedir. Çok fazla ülkede milyarlarca insan periyodik olarak ömründe bir defa doğal afete maruz kalmaktadır. Afetler doğal ve teknolojik (insan etkili) olarak sınıflandırılabilir. Teknolojik afetler iş kazaları, ulaşım kazaları ve muhtelif kazalardan oluşurken, doğal afetler hidro-meteorolojik afetler (sel, dalga, fırtına, kuraklık, orman yangını ve aşırı sıcaklık), jeofizik afetler (deprem, tsunami ve volkanik patlama) ve biyolojik felaketler (salgınlar ve böcek istilaları) olarak üç grupta toplanmaktadır (Moe vd., 2007). Doğal afetlerin sıklığının ve kapsamının küresel ölçekte arttığına dair kanıtlar bulunmaktadır (Warren, 2010). Örneğin, 1900-1909 yılları arasında doğal afetler 73 kez meydana gelirken, 2000-2005 döneminde bu sayı 2.788'e çıkmıştır (Kusumasari vd., 2010). Türkiye coğrafi konumu, topografyası ve meteorolojik olaylar gibi nedenlerden dolayı afetlere açık bir konumdadır. Afetler ülkenin fiziksel ve sosyal yapısından kaynaklı çok fazla can yitimine, yaralanma ve ekonomik kayba sebep olmaktadır. Türkiye'de Cumhuriyetin başından 2000'li senelere kadar afet sonrası kriz yönetimi için çalışmalar yapılırken şu an tüm risk yönetimini içeren bütünlük afet yönetimine geçilmiştir. Afet meydana gelmeden tedbirini almak, afet olduktan sonra eski halimize dönmekten daha kolaydır. Bütün dünya afet yönetimini afete hazırlık, zarar azaltma, afet sonrası müdahale ve iyileştirme olarak tanımlamıştır (Kadıoğlu, 2008).

Acil durumlar ve afetler olarak yıkıcı etkilerinin yanı sıra, tüm dünyada bilgi edinimi giderek artıyor ve bilginin kullanımı, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte felaketleri önlemenin veya etkilerini azaltmanın en önemli yolu olarak gösterilmiştir (Adiyoso ve Kanegae, 2012). Yakın zamanda yapılan bazı araştırmalar toplumdaki eğitimli insanların afetlere hazırlıklı olabileceğini ve iyi tepki verebileceğini göstermiştir. Buna ek olarak, bazıları afet eğitiminin risk yönetimi için işlevsel, operasyonel ve ekonomik bir yöntem olduğunu bildirmiştir (Center, 2008). Bireylerin afetler konusunda bilgi, tutum ve davranışları konusunda eğitim düzeyleri ne kadar artarsa afetler o kadar az maddi ve manevi zarara yol açar (Koç, 2013). Riskin farkındalığı ve doğru algılanması, tehlikelere ilişkin koruyucu önlemlerin benimsenmesini teşvik etmek için önemli bir koşuldur (Musacchio vd., 2016). Genel olarak tehlikeli durumların tanınmasına yönelik becerilerin geliştirilmesi ve bu durumlarda en doğru hareketin yapılabilmesi için eğitim esastır. Özellikle eğitim, doğal afetlerin olumsuz etkilerini azaltmak için bilinçli seçimler

yapılmasına olanak tanırken, bu tür bir acil durumla başa çıkmak için uyum sağlama kapasitesini de geliştirir (Muttarak ve Lutz, 2014).

Sağlık alanında öğrenim gören meslek yüksekokul öğrencileri de toplumun bir bireyi ve bir sağlık personeli olarak afet konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyleri ne kadar iyi olursa afetlere karşı daha bilinçli olarak doğru yerde ve zamanda hareket edebilirler ve afetin verdiği zararları azaltabilirler. Bu nedenlerle bu çalışmada ileride birer sağlık personeli olacak olan ön lisans öğrencilerinin afet hakkındaki bilgi tutum ve davranışlarının ölçülmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışma Mayıs 2023-Haziran 2023 tarihleri arasında Kastamonu Üniversitesi Çatalzeytin Meslek Yüksekokulunun Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon, Yaşlı Bakımı, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon programlarında öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirildi. Kesitsel tanımlayıcı özellikteki bu çalışma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine göre yapıldı. Çalışmanın evrenini meslek yüksekokulunda belirtilen programlarda öğrenim görmekte olan 550 öğrenci oluşturdu. Çalışmanın örneklemini ise çalışma için gönüllü onam formunu onaylayan 362 öğrenci (282 kız, 80 erkek) oluşturdu.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında üç kısımdan oluşan bilgiler “google.survey” aracı ile sorgulandı. Birinci kısım, öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin olduğu bilgi formundan oluşmaktadır. Bu formda öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, yaşadığı il, anne eğitim seviyesi, baba eğitim seviyesi, öğrenim gördüğü program bilgileri yer almaktadır. İkinci kısım, öğrencilerin afet hakkındaki bilgi düzeyleri, tutumları ve davranışlarını ölçen soruların olduğu bilgi formundan oluşmaktadır. Bu formda herhangi bir afetle karşılaşma durumu, karşılaşılan afetin tipi, yaşanan yerde afet acil durum plan varlığı, bulunduğu yerde mobilya vb. eşyaların sabitlenmesi, hazırda bulundurulmuş afet çantası varlığı, afet ile ilgili eğitim alıp alınmadığı, afet ile ilgili eğitimin nereden alındığı soruları mevcuttur. Üçüncü kısım ise Genel Afet Hazırlık İnanç Ölçeğinin 45 maddelik genişletilmiş versiyonundan oluşmaktadır. 2018 yılında İnal ve Doğan tarafından geliştirilen ölçeğin 45 maddesi mevcuttur ve Sağlık İnanç Ölçeği’ni temel olarak geliştirilmiş geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Ölçek algılanan duyarlılık, algılanan ciddiyet, algılanan yarar, algılanan engeller, eyleme geçiriciler, öz yeterlilik olmak üzere 6 alt ölçekten oluşur. 5’li Likert şeklinde bir ölçektir. Birden (kesinlikle katılmıyorum) beşe (kesinlikle katılıyorum) kadar beş maddesi vardır. 4, 6, 8, 9, 17-30 (17 ve 30 dâhil), 31, 35, 37, 38, 42 ve 44. maddeler olumsuz ifadelerdir ve tersine puanlanır. Ölçek puanı ne kadar yüksekse

afetler konusunda bilgi tutum ve davranışların o kadar iyi olduğunu gösterir (Inal ve Dogan, 2018).

Elde edilen verilerin analizi SPSS versiyon 25.0 istatistik programı (IBM Corp., Armonk, NY, USA) ile yapıldı. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov Smirnov testi ile ölçüldü. Kategorik değişkenlerin tanımlayıcı istatistikleri sayı (n) ve yüzde (%), sürekli değişkenlerin ise ortalama, standart sapma, minimum, maksimum ve medyan olarak gösterildi. Veriler normal dağılım göstermediği için Mann Whitney U Testi ile değerlendirildi. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ kabul edildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Örneklem sayısının yetersiz ve çalışmanın kesitsel tipte olması çalışmanın kısıtlılıklarını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü

Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 16.05.2023 tarih ve E-77192459-050.99-243065 no'lu etik kurul izni alındı. Bu çalışma Kastamonu Üniversitesi Çatalzeytin Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü 22.05.2023 tarihli gerekli yazılı kurum izni alındıktan sonra yapıldı. Tüm katılımcılardan aydınlatılmış onam formu onayı alındı.

Bulgular

Çalışma kapsamındaki öğrencilerin yaş ortalaması $20,89 \pm 2,00$ (18-37) yıldır. Sosyodemografik özelliklerin dağılımı Tablo 1'de verildi. Öğrencilerin %77,9'u kız ve %22,1'i erkeklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %51,1'i 1. sınıfta, %48,9'u ise 2. sınıfta ve %36,2'si Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon, %38,1'i Fizyoterapi ve %25,7'si Yaşlı Bakımı Programında öğrenim görmektedir. Öğrencilerin anne eğitim durumu en fazla oranda ilkokul ve altı düzeyinde (%53,3) ve baba eğitim durumunun ise lise düzeyinde (%36,2) olduğu, en fazla aile ile aynı evde (%63,3) ve en az oranda ise evde tek başına (%4,7) ikamet ettiği bulundu.

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri (n=362)

	Ort±SS	Min-Maks (Medyan)
Yaş	20,89±2,00	18-37 (21)
	n	%
Cinsiyet		
Kız	282	77,9
Erkek	80	22,1
Sınıf		
1	185	51,1
2	177	48,9
Program		
Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon	131	36,2
Fizyoterapi	138	38,1
Yaşlı Bakımı	93	25,7
Anne eğitim durumu		
İlkokul ve altı	193	53,3
Ortaokul	51	14,1
Lise	105	29,0
Üniversite ve üzeri	13	3,6
Baba eğitim durumu		
İlkokul mezunu	121	33,4
Ortaokul mezunu	92	25,4
Lise mezunu	131	36,2
Üniversite ve üzeri	18	5
İkamet yeri		
Aile ile aynı evde	229	63,3
Arkadaşlarla aynı evde	40	11
Evde tek	17	4,7
Yurt	76	21

Öğrencilerin afet geçmişi ve afet hakkındaki sorulara verdikleri cevapları Tablo 2’de gösterildi. Araştırmaya katılan öğrencilerden %51,1’inin afet gördüğü ve en fazla görülen afet çeşidinin %40,6 oranı ile deprem olduğu bulundu. Öğrencilerin %19,1’inin yaşadıkları yerde afet acil durum planı varlığından haberdar oldukları, % 44,8’inin yaşadıkları yerde dolap, ayna, mobilya vb. eşyaların sabitlenmiş olduğu, %24,6’sının yaşadıkları yerde acil durum/afet çantasının olduğu, %65,7’sinin afetler ile ilgili eğitim aldığı ve % 48,9’unun afet ile ilgili okulda eğitim aldığı bulundu (Tablo 2).

Öğrencilerin GAHİÖ ve altı alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamalarına bakıldığında; algılanan duyarlılık alt ölçeği puan ortalaması 24,65±3,06, algılanan ciddiyet alt ölçeği puan ortalaması 16,37±2,91, algılanan yarar alt ölçeği puan ortalaması 24,37±3,85, algılanan engeller alt ölçeği puan ortalaması 35,06±7,00, eyleme geçiriciler alt ölçeği puan ortalaması 17,90±3,14, öğrencilerin öz yeterlilik alt ölçeği puan ortalaması 36,11±5,42 ve GAHİÖ toplam puan ortalaması 154,46±9,83 olarak bulundu (Tablo 3).

Tablo 2: Öğrencilerin Afet Hakkındaki Bazı Sorulara Verdikleri Yanıtların Dağılımı (n=362)

	n	%
Herhangi bir afet yaşadınız mı?		
Evet	185	51,1
Hayır	177	48,9
Yaşadığınız afet ya da afetler		
Deprem	147	40,6
Heyelan	2	0,6
Sel	31	8,6
Yangın	10	2,8
Yıldırım	2	0,6
Diğer	68	18,8
Yaşadığınız yerde afet acil durum planı var mıdır?		
Bilmiyorum	194	53,6
Evet	69	19,1
Hayır	99	27,3
Yaşadığınız yerde dolap, ayna, mobilya v.b. eşyalar sabitlenmiş midir?		
Evet	162	44,8
Hayır	200	55,2
Yaşadığınız yerde acil durum/afet çantanız var mı?		
Evet	89	24,6
Hayır	273	75,4
Afetler ile ilgili eğitim aldınız mı?		
Evet	238	65,7
Hayır	124	34,3
Afet eğitimi alınan kaynak?		
İnternet ortamı	68	18,8
Okul	177	48,9
Televizyon	14	3,9
Diğer	67	18,5

Tablo 3: Öğrencilerin Genel Afete Hazırlık İnanç Ölçeği ve Alt Ölçek Puanları (n=362)

	Ort±SS	Min-Maks (Medyan)
Toplam Ölçek Puanı	154,46±9,83	116-183 (154)
Algılanan Duyarlılık	24,65±3,06	13-30 (25)
Algılanan Ciddiyet	16,37±2,91	6-20 (17)
Algılanan Yarar	24,37±3,85	8-30 (24)
Algılanan Engeller	35,06±7,00	18-62 (34)
Eyleme Geçiriciler	17,90±3,14	9-25 (9)
Öz Yeterlilik	36,11±5,42	21-50 (16)

Öğrencilerin toplam ölçek puan ortalamaları bazı değişkenlere göre karşılaştırıldığında, genel afete hazırlık inancı puan ortalamasına göre cinsiyet olarak anlamlı bir fark bulunmadı (p=0,146), Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon, Fizyoterapi ve Yaşlı Bakım programları arasında anlamlı bir fark bulunmadı (p=0,290), herhangi bir afetle karşılaşan öğrenciler ve

karşılaşmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmadı ($p=0,265$). Fakat, genel afete hazırlık inancı puan ortalamasının afet hakkında eğitim gören öğrencilerin görmeyenlere göre anlamlı olarak daha yüksek ($p=0,011$) olduğu bulundu (Tablo 4).

Tablo 4: Bazı Değişkenler ile Genel Afete Hazırlık İnanç Ölçeği Toplam Puan Ortalamasının Karşılaştırılması (n=362)

	Ort±SS	p
Cinsiyet		
Kız	20,83±2,02	0,146
Erkek	21,08±1,92	
Program		
Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon	153,82±8,71	0,290
Fizyoterapi	154,30±9,64	
Yaşlı Bakımı	155,65±11,58	
Herhangi bir afete maruz kalma durumu		
Evet	155,10±9,48	0,265
Hayır	153,72±10,21	
Afetle ilgili eğitim alma durumu		
Evet	155,40±10,02	0,011*
Hayır	152,64±9,23	

*Mann-Whitney U testi, * $p<0,05$*

Tartışma

Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından çoğunun afet yaşadığı ve en çok yaşanan afet çeşidinin ise deprem olduğu anlaşıldı. Ülkemizdeki afet hakkında yapılan diğer çalışmalarda da birinci olarak yaşanan afet türü deprem olarak karşımıza çıkmaktadır (Yiğit vd., 2020; İnal vd., 2012; Şekerci vd., 2023; Avcı vd., 2020). Türkiye dünyadaki en etkili deprem bölgesi olan Akdeniz, Alp, Himalaya deprem kuşağındadır ve meydana gelen afetlerin %76'sını depremler oluşturmaktadır (Sunar, 2023). Bulunan sonuç Türkiye'nin coğrafi konumundan kaynaklanabilir. Son olarak ülkemizde yaşanan 6 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Kahramanmaraş depremlerinde de on bir ilimiz etkilenmiş ve çok sayıda can yitimi olmuştur (Dinçer vd., 2020).

Çalışmamızda öğrencilerin %19,1'inin yaşadıkları yerde afet acil durum planı varlığından haberdar olduğu, %53,6'sının ise hiçbir bilgisi olmadığı, %27,3'ünün ise yaşadığı yerde afet acil durum planının olmadığı görüldü. Farklı bir çalışmada da tıp ve mühendislik fakültesi öğrencilerinin bu konuda bilgi düzeyinin çok düşük olduğu bulunmuştur (Yiğit vd., 2020). Şahin vd.'nin (2018) bir çalışmasında da öğrencilerin bu konuda bilinçsiz olduğu belirtilmiştir. Bu bulgulara bakarak afet acil durum planları hakkında öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin %75,4'ü afet acil durum çantasının olmadığını bildirdi. Benzer şekilde ülkemizde üniversite öğrencilerine yönelik yapılan diğer çalışmalarda da çoğunluğun afet acil durum çantalarının olmadığını görmüştür (Yiğit vd., 2020; İnal vd., 2012; Şahin vd., 2018; Avcı vd., 2020; Ertuğrul ve Ünal, 2020). Bu sonuçlar bize öğrencilerin afetler konusunda hazırlıksız olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin afet çantası hazırlamanın önemi ve gerekliliği öğretilmeli bu konuda teşvik edilmelidir.

Çalışmamızda öğrencilerin %65,7'si afetler hakkında eğitim aldığını ve eğitim alanların %48,9'u ise eğitimi okulda aldıklarını ifade etti. Eğitim alanların GAHİÖ puanları anlamlı derecede almayanlardan yüksek olduğu bulundu. Şekerci vd.'nin (2023) yaptığı çalışmada da afet konusunda bilgi sahibi öğrencilerin yaşadıkları ildeki afet risk durumundan haberdar olduğu bildirilmiştir. Yapılan farklı çalışmalarda da çalışmamıza örtüşen şekilde eğitim alanların bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksek çıkmıştır (Yiğit vd., 2020; İnal vd., 2012; Bulat ve Özbaşı, 2021). Bu sonuçlar bize afet hakkındaki eğitimin öğrencilerin bilgi ve farkındalıklarını artırdığını göstermektedir.

Çalışmamıza dahil edilen öğrencilerin herhangi bir afetle karşılaşma durumuna göre ölçek puanında anlamlı bir fark bulunmadı. Bulat ve Özbaşı'nın (2021) yaptığı çalışmada da herhangi bir afetle karşılaşma durumuna göre üniversite personelinin bilgi tutum ve düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Başka bir çalışmada da herhangi bir afet yaşayan meslek yüksekokulu öğrencilerinin, afet yaşamayan öğrencilere göre GAHİÖ puanında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Ertuğrul ve Ünal, 2020). Bireylerin daha önce afet geçirmiş olması afetlere hazırlık konusunda yeterli donanıma sahip olduklarını göstermeyebilir. Afetler ile ilgili kapsamlı olarak teorik ve uygulamalı eğitimler planlanmalıdır.

Çalışmamızda öğrencilerin öğrenim gördükleri programa göre ölçek puanlarında fark bulunmadı. Ertuğrul ve Ünal'ın (2020) yaptığı benzerlik gösteren bir çalışmada da öğrenciler arasında ölçek puanlarında fark bulunmamıştır. Buna karşın Bulat ve Özbaşı (2021) tarafından yapılan çalışmada bir üniversite personelinin eğitim seviyesine göre afet bilgi ve davranış düzeylerinin farklı olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Şahin vd.'nin (2018) yaptığı bir çalışmada yüksekokul öğrencileri ile fakülte öğrencileri arasında bilgi düzeyinde farklılıklar bulunmuştur. Bizim çalışmamızda anlamlı bir fark bulunmamasının nedeni tüm öğrencilerin sağlık alanında öğrenim görmesi ve tüm bölümlerin ön lisans bölümü olması olabilir.

Çalışmamızda cinsiyete göre ölçek puanında anlamlı bir fark bulunmadı. Farklı bir çalışmada Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu kız öğrencilerinin erkeklerden daha yüksek

genel afet hazırlık inancına sahip olduğu görülmüştür (Ertuğrul ve Ünal, 2020). Yiğit vd.'nin (2020) yapmış olduğu bir çalışmada da kız öğrencilerin GAHIÖ puanları erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Bizim çalışmamızda cinsiyetler arasında fark bulunmamasının sebebi örneklemin büyük çoğunluğunu kız öğrencilerin oluşturması, öğrencilerin benzer eğitim seviyesinde olması ve benzer sosyodemografik özelliklere sahip olması olabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada afet yaşamının, öğrencilerin afet konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark yaratmadığı anlaşılmıştır. Afet konusunda eğitim alan öğrencilerin ise almayanlara göre bilgi düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Bir diğer sonuç da öğrencilerin birçoğunun afet öncesinde yapılması gereken hazırlıklarda (afet çantası hazırlama, afet planı varlığı) eksikliklerinin olmasıdır. Öğrencilerin afet hazırlığının önemi hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Afet eğitimi alan öğrenciler afetlere daha hazırlıklı olabilir ve afetle karşılaştıklarında müdahalede önemli rol alabilirler. Sağlık alanında öğrenim gören meslek yüksekokulu öğrencilerinin afetler konusunda bilgi düzeylerinin artırılması, bu konuda verilen eğitimlerin artırılarak devam etmesi ve genişletilmesi çok önemlidir. Toplum sağlığı hizmeti verecek olan meslek yüksekokulu öğrencilerinin herhangi bir afet durumunda doğru tutum ve davranışlarda bulunmaları ve etkin hizmet verebilmeleri tüm toplumun yararına olacaktır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Yazar Katkıları: Fikir: TÖ, AÖ; Tasarım/Dizayn: TÖ, AÖ; Denetleme: TÖ, AÖ; Veri toplanması ve/veya işlenmesi: AÖ, TÖ; Analiz ve/veya yorum: TÖ, AÖ; Literatür Taraması: AÖ; Yazıyı yazan: AÖ; Eleştirel inceleme: TÖ.

Hakem Değerlendirmesi: İç/Dış bağımsız

Kaynaklar

- Adiyoso, W., & Kanegae, H. (2012). The effect of different disaster education programs on tsunami preparedness among school children in Aceh, Indonesia. *Disaster Mitigation of Cultural Heritage and Historic Cities*, 6(1), 165-172. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/312549383>
- Avcı, S., Kaplan, B., & Ortabağ, T. (2020). Hemşirelik bölümündeki öğrencilerin afet konusundaki bilgi ve bilinç düzeyleri. *Resilience*, 4(1), 89-101. <https://doi.org/10.32569/resilience.619897>
- Bulat, Ç., & Özbaşı, D. (2021). Üniversite personelinin afet yönetimi hakkında bilgi, tutum ve davranışlarının incelenmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, (16), 68-82. <https://doi.org/10.20860/ijoses.996847>
- Center, A. D. P. (2008). A study on impact of disasters on the education sector in Cambodia. *Asian Disaster Preparedness Center*. Retrieved from https://www.adpc.net/Igo/category/ID127/doc/2013-ei8Lcp-ADPC-DRR_Construction_New_Roads_RCC_Guideline_3.1.pdf
- Dinçer, İ., Akın, M. K., Akın, M., Orhan, A., Ozan, O., Varol, M. B., & Benlioğlu, T. B. (2023). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri. DOI:10.13140/RG.2.2.35770.26565
- Ertuğrul, B., & Ünal, S. D. (2020). Bir vakıf üniversitesi sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 3(1), 31-45. <https://doi.org/10.35341/afet.653911>

- Inal, E., & Dogan, N. (2018). Improvement of general disaster preparedness belief scale based on health belief model. *Prehospitaland Disaster Medicine*, 33(6), 627-636. <https://doi.org/10.1017/S1049023X18001012>
- İnal, E., Kocagöz, S., & Turan, M. (2012). Temel afet bilinç ve hazırlık düzeyinin saptanmasına yönelik bir araştırma. *Türkiye Acil Tıp Dergisi*.Erişim: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRReU1URTRPQT09>
- Kadioğlu, M. (2008). Modern, bütünlük afet yönetimin temel ilkeleri. Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri, 1.Erişim:<https://www.researchgate.net/publication/258108841>
- Koç, H. (2013). Türk Basınının Doğal Afetlere İlişkin Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir İnceleme. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(2).Erişim: <https://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/501>;
- Kusumasari, B., Alam, Q. and Siddiqui, K. (2010). Resource capability for local government in managing disasters. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 19(4), 438-51. <https://doi.org/10.1108/09653561011070367>
- Moe, T. L., Gehbauer, F., Senitz, S., & Mueller, M. (2007). Balanced scorecard for natural disaster management projects. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 16(5), 785-806. <https://doi.org/10.1108/09653560710837073>
- Musacchio, G., Falsaperla, S., Bernhardsdóttir, A. E., Ferreira, M. A., Sousa, M. L., Carvalho, A., & Zonno, G. (2016). Education: Can a bottom-up strategy help for earthquake disaster prevention?. *Bulletin of Earthquake Engineering*, 14, 2069-2086.<https://doi.org/10.1007/s10518-015-9779-1>
- Muttarak R, Lutz W (2014) Is education a key to reducing vulnerability to natural disasters and hence unavoidable climate change? *Ecology and Society*, 19(1),42. <https://doi.org/10.5751/ES-06476-190142>
- Sunar, S. (2023). Türkiye’de mülki idare amirliği sisteminde afetleri yönetebilmenin hukuki çerçevesi. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi*, (11), 136-143. <https://doi.org/10.58627/dpuiibf.1313807>
- Şahin, Y., Lamba, M., & Öztıp, S. (2018). Üniversite öğrencilerinin afet bilinci ve afete hazırlık düzeylerinin belirlenmesi. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(6),149-159. Erişim:<https://dergipark.org.tr/en/pub/mad/issue/35962/505303>
- Şekerci, Y. G., Ayvazoğlu, G., & Çekiç, M. (2023). Üniversite öğrencilerinin temel afet bilinci ve farkındalık düzeylerinin saptanması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 74-81. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1136227>
- Warren, C. M. (2010). The facilities manager preparing for climate change related disaster. *Facilities*, 28(11/12), 502-513. <https://doi.org/10.1108/02632771011066567>
- Yiğit, E., Boz, G., Gökçe, A., & Özer, A. (2020). İnönü Üniversitesi Tıp ve Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin afet konusundaki bilgi, tutum ve davranışları. *Sakarya Tıp Dergisi*, 10(4), 580-586. <https://doi.org/10.31832/smj.696069>